

FUB

För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

D nr 2016-010

Stockholm 2016-07-12

YTTRANDE

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning är en ideell intresseorganisation som arbetar för att människor med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv med full delaktighet i samhällslivet och rätt till samma levnadsvillkor som gäller för andra. Riksförbundet FUB har ca 25 500 medlemmar.

Riksförbundet FUB överlämnar härmed följande synpunkter på betänkandet:

Sammanfattning

Riksförbundet FUB välkomnar en utredning som ser över potentialen för civilsamhällets ideella organisationer att utveckla sin verksamhet med utgångspunkt i ett brett samhällsekonomiskt perspektiv. Det är även mycket positivt att utredningen tillerkänner de ideella organisationerna den viktiga roll de spelar i civilsamhället och har en ambition att skapa gynnsammare förutsättningar för den verksamheten. I likhet med flera andra remissinstanser instämmer Riksförbundet FUB i att förslaget till stora delar är bra, dock har vi synpunkter på några områden där vi vill se fler uttalade målsättningar, konkreta åtgärder och skarpare skrivningar.

4 Förslag för att värna och stärka det civila samhällets roll i demokratin och samhället

Riksförbundet FUB ser positivt på att utredningen uppmärksammar att samhället i större utsträckning bör nå ut till och inkludera personer som idag står utanför någon form av

organiserad ideell verksamhet. Ett starkt och stabilt civilsamhälle är ett fundament i en mogen demokrati.

4.1.3 Civilsamhället som demokratiskola

Ungas fritid och organisering

Riksförbundet FUB instämmer helt med utredningens slutsats att det är ytterst angeläget att skapa förutsättningar för barn och ungdomar att kunna engagera sig i ideella organisationer. Då undersökningar visar att ungas deltagande i de politiska processerna är så lågt som mellan 5-15% och att det är allt färre i åldern 10-19 år¹ som nås av föreningsliv i någon form, framstår de förslag som MUCF förslår i sin rapport som alltför vaga. Dessutom saknar resonemanget ett funktionshinderperspektiv, hänvisar här till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning art 4.3.1. För att det ska vara möjligt för barn och ungdomar med utvecklingsstörning att engagera sig, tillfälligt eller över tid, och för Sverige att därmed leva upp till barnkonventionen², måste det kontinuerligt både finnas konkret stöd och tydliga anpassningar. Här måste kommunerna få ett uttalat uppdrag att i samverkan med relevanta ideella organisationer skapa förutsättningar för barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska kunna engagera sig, i den utsträckning de önskar.

4.1.4 Att företräda en grupp – civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare

Riksförbundet FUB är positiva till utredningens förslag att statliga myndigheter årligen ska rapportera in de kontakter och samråd som myndigheterna har haft med ideella organisationer. Emellertid saknar vi en konkret modell för hur samråden ska ske, förslag på vilka kriterier som ska gälla för de som ska ingå i samråden och på vilket sätt inrapporteringen ska gå till. Det är viktigt att urvalet av representanter sker på ett öppet och förutsägbart sätt och att det ställs krav på att samråden ska uppfylla en viss kvalitet. Det finns många exempel på när företrädare från statliga myndigheter, landsting eller kommun har bjudit in till sk samråd med Riksförbundet FUB, men då det egentligen har handlat om ett informationstillfälle. Vi är positiva till att få ta del av information, men anser att det är önskvärt om syftet med att bjuda in till olika möten är tydligt.

Utredningen tar upp den viktiga roll som företrädare för civilsamhället kan ha inom kommittéväsendet, vilket vår organisation instämmer i. Det är både en rättvise- som en rättssäkerhetsfråga att offentliga utredningar bygger på ett så gediget och genomarbetat underlag som det är möjligt. Även om de ideella organisationernas primäruppdrag är att beakta sina egna medlemmars intressen, så är det en sammanvägning av olika åsikter i frågor som berör långt fler än de som har valt att organisera sig i en förening. Det minskar risken för att röstsvaga grupper i samhället inte blir representerade. I detta arbete kan ideella organisationer bidra med specialkunskap på sina områden, något som det inte är rimligt att förvänta sig att statliga utredare har möjlighet att hinna ta till sig.

---

¹ Palett för ett stärkt civilsamhälle SOU 2016:13 sid 118

² Barnkonventionen art 15

Av samma skäl är det viktigt att intresseorganisationerna deltar i remissförfarandet inom sina områden. Genom att belysa utredningsförslag ur olika perspektiv tillförs värdefull kunskap till utredningen, kunskap som det inte heller här är rimligt att förvänta sig att utredare ges förutsättningar att ta till sig.

Det är viktigt att i detta sammanhang även ta hänsyn till de eventuella kostnader som uppstår för de ideella organisationerna i samband med deras medverkan. Ur en rättvis- och rättssäkerhetsaspekt bör de som engagerar sig aktivt få ekonomisk kompensation för sina kostnader. Om inte, riskerar det att bli förslag som endast berör de organisationer som har tillräcklig ekonomi vilket direkt strider mot förslaget intention.

Önskvärt vore också att finna en form för hur de årliga rapporterna följs upp och utvärderas. Inte endast för att, som utredningen tar upp, informera riksdagen om samråd som sker med civilsamhället, utan även för att få ett underlag som på sikt skulle kunna möjliggöra en utveckling av förslagen.

4.1.5 Vikten av strukturer för dialog och inflytande

Det är positivt att dialogprocesser idag sker i högre omfattning än tidigare. Utredningen tar också upp flera faktorer som uppfattas som fördelaktiga i processerna, såsom ökad tydlighet med syften, sammanhang och förväntningar, men vill inte förorda en viss modell för hur samråd och dialoger ska ske. Det finns naturligtvis både för- och nackdelar med att ha en viss modell för en arbetsform, men med den erfarenhet som vår organisation har, anser vi att det skulle gynna dialogförfarandet om det fanns en eller flera rammodeller att förhålla sig till. Förvisso väljer utredningen att utveckla sitt resonemang av metoder om samråd i avsnitt 4.2.5, men vi anser inte att detta tillräckligt. Förslaget konstaterar att det är viktigt att offentliga aktörer på alla nivåer ger praktiska förutsättningar för civilsamhället att kunna delta och bidra i samråd på ett bra sätt. Dock uttrycks endast en förhoppning om att en fortsatt utveckling. Det hade varit önskvärt med ett förslag på en modell som innehöll ett ramverk med exempelvis syfte, målsättning, dokumentation, sammanhang och deltagare.

Förslaget om att inrätta en öppnare attityd gentemot nätverk som inte är juridiskt formaliserade är intressant, men utredningen pekar också på det problematiska i ett sådant förfarande. Vi är ense med utredningen om att det kan finnas ett värde i att ta med icke formaliserade nätverk i en dialog. Detta bör dock ske med tydlighet om vad som förväntas uppnås med denna typ av samverkan. Det inte är ovanligt att icke formaliserade nätverk har en kort livslängd och representerar de enskilda individerna som för närvarande är aktiva i nätverket och inte, som de formaliserade organisationerna, en bredare sammanvägda bild av åsikter samtidigt som representationen är för en större målgrupp.

4.2 Hinder för civilsamhällets roll i demokratin

4.2.1 Kunskapsbrist hos det offentliga

Riksförbundet FUB ställer sig positivt till att MUCF får i uppdrag att öka kompetensgraden hos statliga myndigheter, landsting och kommuner. Vår uppfattning är att en fortsatt gynnsam utveckling av det stärkta civilsamhället förbättras väsentligt om kunskapen om det civila samhällets villkor ökar hos de offentliga aktörerna. Vi anser också att det samtidigt behöver bli tydligt vilka skyldigheter som redan finns att samråda med intresseorganisationer.

5.1.5 Omfattande administration

Riksförbundet FUB ställer sig positivt till att Tillväxtverket får i uppdrag att göra en översyn med syfte att förenkla regelverk som direkt berör civilsamhällets organisationer. För att det ska bli ett relevant och välförankrat arbete är det dock angeläget att myndigheten bjuder in ideella organisationer i ett sådant arbete.

5.2.6 Socialförsäkringen

Riksförbundet FUB instämmer i det resonemang som utredningen för om att personer som har sjukpenning, sjuk- eller aktivitetsersättning ska kunna delta i ideell verksamhet utan att rätten till ersättningen påverkas. Även om ett arbete i en ideell verksamhet inte kan likställas med ett förvärvsarbete, så ska inte värdet av den enskildes möjligheter att utvecklas och växa genom att utföra uppgifter och ingå i ett socialt sammanhang underskattas. Ofta kan arbetsuppgifter i ideell verksamhet anpassas efter den enskildes förutsättningar både vad gäller omfattning och tidsram och därmed utgöra en möjlig väg till gynnsam rehabilitering. Idag råder emellertid viss osäkerhet om hur regelverket tolkas och vår erfarenhet överensstämmer med det som utredningen redovisar, att många människor av rädsla att förlora sin ersättning inte vågar åta sig ideella uppdrag inte ens i liten omfattning. Därför är det med viss besvikelse vi kan konstatera att utredningen väljer att inte ställa högre krav på att Försäkringskassan ska ha kunskap om regelverket när det gäller möjligheten till ideellt arbete för de som har ersättning.

Stockholm som ovan

För Riksförbundet FUB

Thomas Jansson
Förbundsordförande